

Két világ között

ROFUSZ KINGA ILLUSZTRÁCIÓS MŰVÉSZETE

Az illusztrátor kétkeltű teremtmény, kép és szó között mezején munkálkodik, ott, ahol a kötött és a szabad művészet tere összeér. Rofusz Kinga azok közé tartozik, akik otthonosan mozognak mindkét térben, festői grafikai és illusztratív festményei ugyanarról a tőről fakadnak. Könyveit lapozgatva a nézőnek olyan érzése van, hogy képzőművészeti albumot tart a kezében. Talán azért van ez így, mert képei rendszerint önálló festői kompozícióként hatnak. Egyike ő a legfestőibben alkotó hazai illusztrátorainknak, hozzá hasonló tradicionális eszközökkel talán csak Szegedi Katalin dolgozik mind a mai napig. Ehhez a benyomáshoz minden bizonnyal hozzájárul az is, hogy jeleneteit mindig manuálisan, hagyományos festői eszközökkel, akrilfestékkel dolgozza

ki. A festék használata távolról sem pusztán technikai kérdés, hanem a művészi mentalitás alapja: az alkotás és formálás lassabb, elmélyültebb ritmusát igényli, több időt engedve a kivitelezést megelőző gondolatnak.

Képeit kivételesen kifinomult és letisztult, szimbolista látásmód jellemzi. Egy interjújában arra a kérdésre válaszolva, hogy mi ragadja meg először egy szövegben, így jellemezte munkamódszerét: *„Az érzetek, érzések. Nagyon sokáig nem is kezdek el rajzolni, csak olvasok és olvasok, próbálok beljebb menni a szövegbe, és amikor már úgy érzem, ezt most már le kell rajzolni, nekiállok. Ha rögtön elkezdeném, valamit redukálnék. Hetek telnek el vázlatokkal, formákkal, színekkel való kísérletezéssel.”*¹ A lassú, meditatív alkotói folyamat révén a képek végső

ROFUSZ Kinga illusztrációja Benedek Elek A só című meséjéhez | Kinga ROFUSZ's illustration for Elek Benedek's tale The Salt
Papír, akril, 34x49 cm; Csímota, 2019
Fotó: Pigmenta Art Print Lab

alakja elvont és lényegre törő, a belső történésekre, érzetekre, hangulatokra koncentráló „párlatokhoz” hasonló. Rofusz illusztrációs világa nem társtan a nemzetközi szinten, lány vonalritmusból és lírai színharmóniákból kibontakozó szimbolikus látásmódja olyan alkotókkal rokonítja, mint Gabriel Pacheco mexikói illusztrátor, a francia Rébecca Dautremer, Benjamin Lacombe vagy az olasz Sonia Maria Luce Possentini.

Rofusz Kinga képsorozatait mindig gondolati és vizuális egység jellemzi, ami összefügg animációs filmes múltjával. A könyvillusztrációt és az animációs filmet sokrétű kapcsolat fűzi egymásba, amit az is bizonyít, hogy gyakori az átjárás a két műfaj között. Rofusz az Iparművészeti

Főiskolán animáció szakon végzett, a mesterséget Richly Zsolttól tanulta, akire kiváló tanárként emlékszik vissza. A mesterképzés elvégzése után, 1997-ben a Pannónia Filmstúdió Grácia Alkotócsoportjába került, ahol olyan remek alkotókkal együtt, mint Orosz István, Gyulai Líviusz, Kiss István, Molnár Jacqueline, M. Tóth Éva, Keresztes Dóra, Bánóczki Tibor és Reisenbüchler Sándor, készíthetett szerzői rövidfilmeket.² Az itt töltött tízéves periódusában két szerzői filmet készített, az *Arlequint* és *A sellő és a halászt*. Az előbbihez pasztellkrétával, az utóbbihoz olajfestékkel dolgozott ki egyenként 3-5 ezer (!) jelenetet. E kiváló szakmai műhelyben biztos jártasságot szerzett a képi elbeszélés művészi eszköztárában.

ROFUSZ Kinga illusztrációja Schein Gábor Irijám és Jonibe című verses meséjéhez

Kinga ROFUSZ's illustration for Gábor Schein's versified tale Irijám and Jonibe | Papír, akril, 25x25 cm; Csodaceruza, 2009

Fotó: Lantos István

ROFUSZ Kinga illusztrációja Máté Angi *Az emlékfoltozók – Mesék a szeretetről* című könyvéhez | Kinga ROFUSZ's illustration for Angi Máté's book *The Memory Menders – Tales about Love*
Papír, akril, 47x31 cm; Magvető, 2012
Fotó: Lantos István

A heroikus munkával létrejött, pár perces filmek után egyfajta megkönnyebbülést jelentett az első könyvillusztrációs felkérés: Sándor Csilla a Csodaceruza kiadótól látta meg az animációs filmes Rofusz Kingában ott lappangó illusztrátort, és kérte fel Schein Gábor mitikus mélységű meséje, az *Irijám és Jonibe* illusztrálására. A 2009-ben megjelent kötet visszanezve a magyar gyermekkönyv-illusztráció egyik fordulópontjának tekinthető: a mindössze 36 oldalas verses mesében a szöveg és kép egyenrangú társként vesz részt. A végeredmény egy olyan művészi igényű alkotás, amelynek irodalmi és képzőművészeti minősége messze túlmutat a gyermekirodalom kliséin. *Irijám*, a halkirálynő és *Jonibe*, a madárkirály szerelméről szóló mese a legkisebektől kezdve felnőttkorig más-más szinten értelmezhető történet. A vers archaikus nyelvét a képek elvont szimbolikus világa kelti életre. Rofusz Kinga kompozíciói látomásos, álomszerű tünetmények, középpontjukban mitikus hibrid lények állnak, az emberarcú hal és a melankolikus madár kapcsolata. Az érzelmek legfőbb kifejezői a földszínektől a vörösig ívelő színek. (A tengert vörösre színezi át a szerelmi vágy.) A kiváló reprodukcióknak köszönhetően a színek testet

kapnak az akrilfesték vastagságában, rétegzettségében. A történet leírható a két lény vágyakozó közeledésében és távolodásában. Ebben a sűrű, időtlen, emocionálisan telített színmezőben úsznak, lebegnek, szállnak és süllyednek Rofusz figurái. Első kötete mindjárt meghozta számára a szakmai sikert: 2010-ben az IBBY magyarországi zsűrije az év illusztrátorává választotta őt.

Rofusz Kingát ettől kezdve megtalálták a vele rokon világot képviselő szerzők. Ilyen Máté Angi, akinek 2012-ben egymást követően két kötetét is illusztrálta Rofusz, és akinek szövegei kapcsán így fogalmazott: „Ő úgy ír, ahogy én rajzolni szeretnék”.³ A *Kapitány és Narancshal* egy ábrándos lelkű tengerész és barátja, az aranyhal kalandjairól szól. Az akrilkompozícióban ezúttal a tengerkékek szín dominál, ebben úsznak, lebegnek a bábszerű figurák, köztük a *commedia dell'arte* maszkos figuráira hasonlító kapitány. A képek visszatérő motívuma az elúszó papírhajó, ami ilyen formában nem szerepel a szövegben. A kötet illusztrálására az író kérte fel Rofusz Kingát, és ő festette meg Máté Angi *Az emlékfoltozók* című könyvének képeit is. A Magvető Kiadót dicséri, hogy a könyv szokatlanul nagy album formátumban jelent meg, teret adva Rofusz Kinga festői világának. Hősei, a „faodúbarna” és „limonádéhajú” két „tündérrigó lány” ég és föld között járnak, álom és valóság között lebegnek. A képzelet, vágy és ábránd teremtményei ők, akik megfoltozzák a hozzájuk fordulók sérült emlékeit, és messze távol a mindennapok sártengerétől, egymás álmát álmodva hajukat labdarózsára tekerik, repülő szekrényben szájharmónikáznak, erdőt szelídítenek, és kinyitják a tengert. Rofusz akrilfestményein lazúros, ezüstös

ROFUSZ Kinga illusztrációja Szabó T. Anna *Senki madara* című könyvéhez | Kinga ROFUSZ's illustration for Anna Szabó T.'s book *Nobody's Bird*
Papír, akril, 31x33 cm; Magvető–Vivandra, 2018
Fotó: Pigmenta Art Print Lab

ROFUSZ Kinga illusztrációja Máté Angi Kapitány és Narancshal című mesekönyvéhez

Kinga ROFUSZ's illustration for Angi Máté's story-book Captain and Orange Fish | Papír, akril, 27,5x61,5 cm; Magvető, 2012

Fotó: Pigmenta Art Print Lab

ROFUSZ Kinga illusztrációja Máté Angi Kapitány és Narancshal című mesekönyvéhez

Kinga ROFUSZ's illustration for Angi Máté's story-book Captain and Orange Fish | Papír, akril, 32x37 cm; Magvető, 2012

Fotó: Pigmenta Art Print Lab

felületekben öltött testet a mesék irreális, földöntúli világa, ahol szellemlényekként úsznak, repülnek vagy a világ végén üldögélnék szereplői.

Ezt a szürrealista álomvilágot dolgozta tovább 2013-ban Finy Petra *Szívmadár* című kötetének illusztrációin, amelyek a Vivandra kiadó jóvoltából ismét kivételes könyvészeti igényességgel kerültek kivitelezésre. Finy Petra történetei a szerelemtől szólnak, a Hajnalfiú és Alkonylány szerelméről, Csornij hercegről és hattyúhercegnőről. Rofusz kifinomult, lírai zenei asszociációkat keltő színhangzatokban, stilizált, dekoratív formákban foglalta össze a történetek legfőbb momentumait. Képzettársításokban gazdag képi gondolkodásmódja az onirikus (álomszerű) szürrealizmus olyan alkotóival rokonítja műveit, mint Paul Delvaux vagy René Magritte. Szimbólumrendszere ugyanakkor sosem önkényes vagy homályos, mindig konkrét és világos módon kapcsolódik a történetek motívumaihoz. Látásmódja arra ösztönzi a fiatal olvasókat, hogy bátran és kreatívan merjék értelmezni a képek sajátos jelképrendszerét.

2015-ben, ismét a Vivandra kiadóval való együttműködés révén született meg a könyvészeti is kivételes műgonddal megformált *Senki madara* című kötet, amelyben Szabó T. Annának egy régi japán mesén alapuló történetét kísérték Rofusz Kinga festményei. A mese középpontjában ismét a szerelem – egy zseniális érzelmi intelligenciával

rendelkező juhászbojtár és egy darumadárból emberré változó fiatal lány egymásra találása – áll. A lány csodás tehetséggel alkot tusfestményeket, a képek jelenléte tehát magában a történetben is meghatározó. Rofusz Kinga ezúttal a távol-keleti képalkotás lényegre törő, néhány lendületes vonalra és színre koncentrált, minimalista látásmódja mentén fogalmazta meg kompozícióit, alakot adva két csodás érzékenységű földöntúli lénynek, akik csak átmenetileg időznek az anyagi világban.

ROFUSZ Kinga illusztrációja Máté Angi *Az emlékfoltozók – Mesék a szeretetről* című könyvéhez | Kinga ROFUSZ's illustration for Angi Máté's book *The Memory Menders – Tales about Love*
Papír, akril, 31x47 cm; Magvető, 2012

Fotó: Lantos István

ROFUSZ Kinga illusztrációja Benedek Elek *A só című meséjéhez* | Kinga ROFUSZ's illustration for Elek Benedek's tale *The Salt*
Papír, akril, 34x49 cm; Csimota, 2019

Fotó: Pigmenta Art Print Lab

ROFUSZ Kinga illusztrációja Otthon című saját történetéhez | Kinga ROFUSZ's illustration for her own story titled Home
Papír, akril, 29x49 cm; Vivandra, 2018
Fotó: Pigmenta Art Print Lab

Rofusz Kinga régóta tervezte önálló kötet létrehozását. Pályája kezdetén animációs filmjeit is maga találta ki, és írta meg. Kétéves munka után 2018-ban készült el *Otthon* című kötetével, amely joggal nevezhető az első magyar, saját történetet bemutató képkönyvnek. A *silent book* műfaja világszerte rendkívül népszerű a kétezres évek eleje óta. Olyan könyveket értenek alatta, amelyek a szöveg teljes mellőzésével, pusztán képekkel mesélnek el történeteket, a legkisebbektől akár felnőttkorig. Az *Otthon* nemcsak műfajánál fogva, hanem története révén is univerzális, hiszen egy kislány szemszögéből a költözködés folyamatát meséli el. Rofusz a kötet 64 oldalán teljes ívet rajzol az otthon elhagyásának fizikai és lelki folyamatáról.

Következésképpen kidolgozott jelképrendszere középpontjában a kert áll, a teljesség szimbolikus tere, amelyet elhagy a kislány családja, hogy aztán új otthonában újraépítse azt. Rofusz e kötetben mesteri módon alkalmazza a színek, tárgyak jelképes erejét, a narratívába olykor a történetek lényegét összegző metaforikus képi kompozíciókat illesztve. A Vivandra kiadó jóvoltából megjelent kötet rendkívüli szakmai és közönségsikere azt mutatta (rácáfolva a szkeptikusokra), hogy a képkönyvekre a hazai befogadók között is mutatkozik fogékonyság.

Legfrissebb illusztrációiban Rofusz némiképp kilépett a megszokott festői szimbolizmusából. Jean-Claude Mourlevat kötetéhez készült monokróm ceruzarajzaiban és akvarelleiben megcsillogtatja remek karakterformáló képességét, realizmusát és egyéni humorát is.

Mostanra Rofusz Kinga az egyik legmeghatározóbb hazai illusztrátor, aki 2017 óta a Corvin Rajziskolában a fiatal illusztrátornemzedék nevelésében is nagy hatással vesz részt. Aligha kerülhetett jobb helyre, mint hozzá a 2021-ben frissen alapított Gyulai Líviusz-díj, amit a 2. Budapesti Illusztrációs Fesztivál keretében ítél meg számára a szakmai zsűri.

RÉVÉSZ Emese
művészettörténész

ROFUSZ Kinga illusztrációja Szabó T. Anna Senki madara című könyvéhez
Kinga ROFUSZ's illustration for Anna Szabó T.'s book Nobody's Bird
Papír, akril, 31x33 cm; Magvető-Vivandra, 2018
Fotó: Pigmenta Art Print Lab

1. Varga Betti: Lebegő, szürreális, időnként groteszk. Interjú Rofusz Kingával. *Prae.hu*, 2013. 01. 30. <https://www.prae.hu/article/5824-lebego-szurrealis-idonkent-groteszk-interju-rofusz-kingaval/> – Hozzáférés: 2022. július.

2. A *légy* című animációs filmjével 1981-ben Oscar-díjat nyert Rofusz Ferenc Rofusz Kinga nagybátyja, ám mivel 1988-ban Kanadába disszidált, unokahúga pályáját csak messziről kísérhette figyelemmel.

3. A cikk szerzőjének 2022 júliusában adott interjúja.